

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 października 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Waldemar Plóciennik (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Andrzej Tomczyk

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek

Protokolant Jolanta Włostowska

w sprawie **K. S.**,

wobec którego warunkowo umorzono postępowanie o czyn z art. 212 § 1 k.k. w zw.
z art. 212 § 2 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 25 października 2023 r.,

kasacji, wniesionej przez Rzecznika Praw Obywatelskich na korzyść

od wyroku Sądu Rejonowego w Nowej Soli

z dnia 19 października 2017 r., sygn. akt II K 811/16,

**uchyla zaskarżony wyrok i uniewinnia K. S. od popełnienia
zarzucanego mu czynu, a kosztami postępowania obciąża
oskarżycielkę prywatną K. M., z wyłączeniem wydatków
związanych z rozpoznaniem kasacji, którymi obciąża Skarb
Państwa.**

UZASADNIENIE

Prywatnym aktem oskarżenia wniesionym przez pełnomocnika oskarżycielki prywatnej K. M., K. S. został oskarżony o to, że „w dniu 19.07.2016 r. w N. woj.[...] na łamach gazety X. w rubryce list do redakcji oraz w piśmie skierowanym do Krajowej Rady Spółdzielczej z dnia 26.07.2016 r. pomówił K. M. poprzez formułowanie nieprawdziwych twierdzeń w zakresie rozliczeń finansowych Spółdzielni Mieszkaniowej oraz samowolnych działań oskarżycielki prywatnej w zakresie dokonywania rozliczeń finansowych Spółdzielni, czym naraził pokrzywdzoną na utratę zaufania potrzebnego do zajmowanego przez nią stanowiska oraz poniżył w opinii publicznej, to jest o czyn przewidziany w art. 212 § 1 k.k. w zw. z art. 212 § 2 k.k.”.

Wyrokiem z dnia 19 października 2017 r., sygn. akt II K 811/16, na podstawie art. 66 § 1 k.k. i art. 67 § 1 k.k., Sąd Rejonowy w Nowej Soli warunkowo umorzył wobec K. S. postępowanie karne na okres roku próby uznając jego sprawstwo co do tego, że w dniu 19.07.2016 r. w N. woj. [...] na łamach gazety X. w rubryce list do redakcji pomówił K. M. Prezesa Spółdzielni Mieszkaniowej w N. poprzez formułowanie nieprawdziwych twierdzeń w zakresie rozliczeń finansowych Spółdzielni Mieszkaniowej oraz samowolnych działań oskarżycielki prywatnej w zakresie dokonywanych rozliczeń finansowych Spółdzielni, czym naraził pokrzywdzoną na utratę zaufania potrzebnego do zajmowanego przez nią stanowiska oraz poniżył w opinii publicznej, tj. czynu wyczerpującego dyspozycję art. 212 § 1 k.k. w zw. z art. 212 § 2 k.k.

Wyrok ten nie został zaskarżony przez żadną ze stron i uprawomocnił się w dniu 27 października 2017 r.

Kasację na korzyść K. S. wniósł Rzecznik Praw Obywatelskich, który zaskarżając wyrok Sądu Rejonowego w całości zarzucił „rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa materialnego, mianowicie art. 212 § 1 k.k. w zw. z art. 212 § 2 k.k. polegające na uznaniu, że przypisany oskarżonemu czyn wyczerpywał ustawowe znamiona tego przestępstwa, podczas gdy działał on w ramach swobody wypowiedzi, przysługującej mu na podstawie art. 10 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284)” i wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Rejonowego w Nowej Soli i uniewinnienie K. S. od popełnienia zarzucanego mu czynu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja Rzecznika Praw Obywatelskich jest oczywiście zasadna, co umożliwiło jej uwzględnienie na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

Przepis art. 212 § 1 k.k. przewiduje odpowiedzialność karną za pomówienie innej osoby o takie postępowania, które mogą poniżyć ją w opinii publicznej lub narazić na utratę zaufania potrzebnego dla danego stanowiska, zawodu lub rodzaju działalności. Przedmiotem ochrony jest zatem cześć każdej jednostki rozumiana jako jej dobre imię.

Jak słusznie zauważono w uzasadnieniu kasacji, wolność słowa, co podkreślił Europejski Trybunał Praw Człowieka w wyroku Janowski v. Polska, „stanowi jeden z fundamentów demokratycznego społeczeństwa oraz jeden z podstawowych warunków jego rozwoju i samospełnienia jednostki. Na podstawie ust. 2 art. 10 Konwencji odnosi się ona nie tylko do "informacji" czy "idei", które są akceptowane i uznawane za nieobraźliwe lub naturalne, ale również do tych, które atakują, szokują czy rażą. Takie są wymogi pluralizmu, tolerancji oraz otwartego umysłu, bez których nie możemy mówić o "społeczeństwie demokratycznym". Wedle artykułu 10, taka wolność może być obwarowana wyjątkami, które jednak muszą być skonstruowane ściśle, a potrzeba takich restrykcji musi być określona wyraźnie” (wyrok ETPC [WI] z dnia 21 stycznia 1999 r. w sprawie Janowski v. Polska, nr 25716/94, zob. też wyrok ETPC z dnia 4 lipca 2017 r. w sprawie Kącki przeciwko Polsce, nr 10947/11).

Lektura akt sprawy prowadzi do konstatacji, że treść zarzutów podniesionych przez oskarżonego K. S. w opublikowanym liście mieści się, zdaniem Sądu Najwyższego, w granicach prawa do swobodnej wypowiedzi i dozwolonej krytyki, a tym samym nie wyczerpuje znamion przypisanego mu czynu z art. 212 § 1 k.k. Przedstawiając ocenę działań podjętych przez Spółdzielnię Mieszkaniową w N. oskarżony działał przede wszystkim w interesie jej członków, a jego zamiarem nie było ugodzenie bezpośrednio w dobre imię jej Prezesa. Świadczy o tym treść jego listu opublikowanego na łamach X. w dziale list do redakcji. Prezes Spółdzielni, jako osoba, która kieruje działalnością spółdzielni oraz reprezentuje ją na zewnątrz musi liczyć się z krytyką swoich działań, stanowiącą wyraz kontroli decyzji zarządu przez członków spółdzielni. Dokonana przez K. S. w liście ocena działań zarządu spółdzielni dotyczyła tylko i wyłącznie sposobu

wydatkowania środków. Nie ma w nim żadnych określeń odnoszących się do kwalifikacji oskarżycielki prywatnej, jej cech osobistych, czy sfery życia prywatnego. Z jego analizy wynika, że nie był on ani agresywny ani wulgarny i jakkolwiek mógł przedstawiać oskarżycielkę prywatną w negatywnym świetle, to jednak nie zawierał tego rodzaju treści, które należałoby odczytywać jako poniżające, a tym samym wypełniające znamiona art. 212 § 1 k.k. Wzywając Panią Prezes do wyjaśnień, oskarżony przedstawia konkretne wydatki Spółdzielni, kwestionując zasadność określonych inwestycji i podnosząc, że wydatki przewyższają wpływy. List opublikowany w X. stanowi wyraz prawa oskarżonego do swobody wypowiedzi, która obejmuje również prawo do wypowiedzi krytycznych wobec Prezes Spółdzielni.

Znamion przestępstwa zniesławienia nie spełniają także pytania oskarżonego sugerujące samowolność działań oskarżycielki prywatnej w zakresie rozliczeń finansowych Spółdzielni. Noszą one bowiem charakter wypowiedzi opiniującej - sposobu postrzegania przez oskarżonego działań zarządu Spółdzielni i oparte były na wskazanych przez niego okolicznościach, dotyczących sposobu wydatkowania środków finansowych. Nie były to zatem oceny dowolne, niczym nieoparte, nie zawierały również inwektyw, czy określeń uwłaczających osobistej czci oskarżycielki prywatnej.

Jak zauważył skarżący, pokrzywdzona również na łamach tego samego tygodnika odpowiedziała na zarzuty K. S., tłumacząc zasadność poszczególnych wydatków czynionych przez Spółdzielnię (k. 7). Jak wynika z jej zeznań, pewnych regulacji prawnych dotyczących sprawozdań finansowych oskarżony nie rozumie, w związku z tym ich wyraźne wyjaśnienie w tej samej formie, w której K. S. wyraził swoje wątpliwości, powinno być odpowiedzią wystarczającą (k.92).

W ocenie Sądu Najwyższego realizowanie funkcji ochronnej przepisu art. 212 § 1 k.k. nie może prowadzić do kryminalizacji życia społecznego, którego nieodłączną cechą jest występowanie sytuacji konfliktowych, wzbudzających emocje i powodujących wyrażanie ocen zachowania. Ich negatywny odbiór przez innych uczestników życia społecznego nie zawsze musi być oceniany w kategoriach przestępstwa (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 31 marca 2022 r., II KK 39/22). Treść zarzutów podniesionych przez oskarżonego na łamach gazety X. w kontekście, w jakim je poczynił, mieściła się w

granicach prawa do swobodnej wypowiedzi i dozwolonej krytyki, stąd też zachowanie K. S. nie wypełniło znamion czynu z art. 212 § 1 k.k. w zw. z art. 212 § 2 k.k.

Niejako na marginesie zarzutu kasacyjnego należy dodatkowo zauważyć, że treść zaskarżonego wyroku nie odpowiada wymaganiom wynikającym z art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k. Przepis ten stanowi, że wyrok powinien zawierać dokładne określenie przypisanego oskarżonemu czynu. Tymczasem w wyroku, powielając zarzut przedstawiony w prywatnym akcie oskarżenia, nie skonkretyzowano wypowiedzi oskarżonego, które miały wypełniać znamiona występku z art. 212 § 1 k.k. Opis czynu ogranicza się bowiem do stwierdzenia, że oskarżony pomówił oskarżycielkę prywatną „poprzez formułowanie nieprawdziwych twierdzeń w zakresie rozliczeń finansowych Spółdzielni” oraz „samowolnych działań oskarżycielki prywatnej w zakresie dokonywanych rozliczeń finansowych Spółdzielni”. Przytoczone fragmenty opisu czynu są na tyle ogólnikowe, że powiązanie ich z konkretnymi wypowiedziami oskarżonego zawartymi w inkryminowanym liście skierowanym do prasy, może być utrudnione, a w konsekwencji nie sposób ustalić, co mogło oskarżycielkę poniżyć w opinii publicznej oraz narazić ją na utratę zaufania potrzebnego do zajmowania przez nią stanowiska. Nie sposób ich także zweryfikować w kategoriach prawda – fałsz, co przecież może mieć znaczenie na płaszczyźnie treści art. 213 k.k.

O kosztach orzeczono na podstawie art. 632 pkt 1, 637a i 638 k.p.k.

(K.G.)

[ms]